

KURIERO INTERNACIONA – ISSN 2429-2699 – Nedependanta revuo trimestral – En la L.I. di la Delegaciono – N° 4/2021

Inter la precipua artikli : UN DIO EN LITUANIA/ MAGIALA LINGUO/ LA HISPANA GRIPO/ PRI LA GLACIALA KOSMOGONIO DA HÖRBIGER

KURIERO INTERNACIONA N° 4 – oktobro – decembro 2021

REDAKTERO

Jean Martignon

1, rue Van Gogh, F-91600 Savigny sur Orge, Francia - France

e-adreso : martignon.jean@wanadoo.fr

KURIERO INTERNACIONA publikigesas ye singla trimestro e la yarala abono esas 10 euri.

*L'Ido respondas la advoko di mondo
qua perdis sua centro, la koncio di lua
spiritala konekteso, e l'etikala valoraji
di personala diciplino e sociala
responsiveso.* Karl Schlotterberg

*La traduko esas la principio ipsa qua
justifikas la posibleso e l'existo di
lingui auxiliar.* Umberto ECO

VORTO DAL REDAKTERO

Nia German amiki preparas la Ido-renkontro en Dessau, ma esas multa kozi qui esas necerta. Kad on bezonos ankore sanesala o vacinizala pasporto ? Takaze la renkontro esus tre restriktita. E li tamen mustas sat frue lokacar loki por ne havar mala surprizi. Esas anke dezirinda organizar un o plura videokonferi por ke Idisti ne havanta pekuniala moyeni od habitanta tro fore povez ulamaniere partoprenar la renkontro e parolar en Ido. Ico esas desfacila e pezoza tasko !

Parolante pri videokonferi, oli pluduras singlasemane, ma esas rare aktiva. Esas nur kelka personi qui venas. Forsan la klokotabelo ne esas la maxim bona ed on devus posible selektar altra kunveno-tempo. O diskuto-temi plu atraktiva. Ma me ne savas, nam ni esas ankore en experimento-stando tarelate. Opozite, la Ido-literaturo semblas travivar nova florifado-tempo e nia kurajoza skripteri kreas o tradukas tre interesanta obri* (verki). Ma me regretas ke ta verki publikigesez, ofte, nur che la interreto e ne surpapere. Me judikas ke pro la mala volo dil Röhnisch-fonduro al Idisti, esus bona trovar altra e plu fidinda meceno, ma la cetera Idisti ne semblas tre entuziasmoza por sequar me sur ita voyo. Regretinde. Ni devas cerebragar ed interkonkordar.

Recentamente, me demandis sur ula Faciolibro (FB) ke la Idisti prizentez la folkloro e la kulturala tradicioni di lia lando, nome ico posibligus plu bone koncieskar pri la diverseso di la vivomanieri en la mondo. Un samideano aprobis me, ma lu esis la uniko reaktar. Tamen, forsan, future...

Sincere via JM ::: - :::

INFORMO PRILINGUA

Nia pasinta samideano Andreas Juste, quankam tre fervoroz L.I-ano, anke interesesis pri Interlingua. Me imitas lu, e, multarelate, me havas opinionis simila a le lua pri la

linguo. Lu uzis nerare la sufijo – mente, quan il adjuntis – quale Interlingua – por adverbigar adjektivo. Dum longa tempo, me opinionis ke ico esis absurda fantazio, til la tempo kande me pronuncis frazo en Interlingua kun ca sufijo e me konstatis ke ico adjuntis tre bela sonoreso e muzikaleso a la linguo quale por la romanida lingui dil Sudo (Hispana, Italiana). Me do rezolvis adoptar tempope ca sufijo en mea uzado personal e quale por la adjektivi kelkafoye me supresas la dezinenco –a kande ico ne produktas problemo pri la pronunco, e.g. klarmente apud klaramente. Anke Interlingua uzas (quale mea linguo matral) la formo : va + infinitivo por indikar quika o balda futuro. Ico ne existas til nun en la L.I. di la Delegaciono, do quale s-ro Juste, me rezolvis adoptar ol kande ico povas esar utila.

Pluse, same kam s-ro Juste me opinionas ke la sufijo –isim povas kelkafoye uzesar por insistar pri la intenseso dil adjektivi, exemple : « Me vidas belisima floro », konkurencante « Me vidas belega floro ». Ma ico nur por adjektivi e ne por substantivi. Anke por trovar eventuale alternativa vorti (sinonimi) me prontos eventualmente vorti di Interlingua, ma rarmente e kun prudenteso.

En pasinta numero di K.I. me propozis uzar la nomo di la lando plus la precizigo – landano por indikar habitanti di ula lando qui ne apartenas a lua originala gento e ne volas (o ne povas) asimilesar. Tale on povas havar Francialandano por yuna Mohamedano qua naskis en Francia ed havas la nacionaleso di la lando, ma ne konsideras esar Franco. Simile por Afrikano en Germania ube yuna Turko od Afrikano esas Germanialandano. Simile en Anglia ube Pakistaniano havante oficale la nacionaleso Britanian esas Anglialandano (o Britanialandano) ec. Tale « sufijo » povos evitar problemi prilingua.

Kompreneble, me propozas ico al imito dal Interlinguisti, ma nule intencas bataliar por impozar lo. Se la L.I.-ani adoptos co, lore lia uzado sancionos ica formi. Se no, olci duros esar mea personala ‘idiolekto’.

LISTO DE UTILA VORTI

‘acetabulo’ : Surfaco artikal dil iliaka osto. Vorto trovebla en la DEFIRS lingui.

achento : stranjera, regionala o sociala aparta pronunco e frazo-melodio di ula linguo. (vorto recente oficaligita da la Linguala Komitato dil ULI)

‘adenomo’ : adenomo esas nenociva tumoro povante afektar glando o mukozo.

‘afordar’ : havar la moyeno agar por. Permisar a su ulo (pro ke on havas la moyeno agar tale).

‘ambiente’ : la naturala medio cirkondanta onu.

‘analfabeto’ : persono qua savas nek lektar nek skribar (DFIS).

‘apropo’ : parolante pri ca temo, aludante ico. Vorto trovebla en diversa Europana lingui, precipue la Franca e la Germana.

‘arpento’ : arpento esas mezurunajo en diversa landi valoranta de 34 til 51 ari.

‘autostrado’ : automobilal voyo kontenanta du chosei havanta unika direciono e konceptita por trafiko rapida e grandaquantia. (vorto venanta de la Italiana e sat bone komprenata internacione).

« bungalow » : Vorto de Indiana origino trovebla en omna DEFIRS-lingui ed, ecepte la Rusa, kun la sama ortografio. Ol signifikas domo havanta nur un etajo e vizanta habitesar nur da un familio.

‘cervezo’ : antiqua biro.

‘detektar’ : revelar ulo tillore neperceptata. Ni havas la vorto detektivo en Ido

‘diglosio’ : Stando di homala grupo e di persono uzanta du lingui de sociala-kulturala niveli diferanta. E.g. la diglosio* dil Arabi qui praktikas la literaturala Araba idioma e la parolata dialekti.

‘diskoteko’ : nokto-klubo (E.F.)

diskriminacar : traktar ulu od homala grupo neyuste. (vorto nun oficaligita)

‘dolabro’ : Hakilo havanta kurta tenilo uzata kom armo o kom laborilo. Vorto venanta de la Latina : dolabra.(France, Angle e Germane : doloire).

‘domotiko’ : totajo dil moderna tekniki e di informatiko posibligante kontrolar la sistemi di la domo e vizas solvar la problemi e sekurigar la komforto dil konstrukturi ed hemi. (Italiana, Hispana, Franca). En la Angla la vorto esas : « home automation ».

‘«dorftrottetl»’ : Germana vorto signifikanta : neinteligenta vilajano.

,drono‘ : mikra aervehilo senpilotista.

ekosistemo [Ekol.] Sencese interrelatanta ensemblo de ‘biocenozo’ e biotopo [A. ecosystem I F écosystème I G Ökosystem I Hl ecosistema I R ekosisteyema].

eskalatoro : Mashinala eskalero ek movanta gradi, por transportar personi adsupre ed adinfre inter diferanta etaji o niveli, precipue en granda butiki, aeroportui, subtera fervoyala stacioni, edc [AF escalator I H escalera mecanica, escalera automatica I R escalator].

etno : popolo, gento (veninta de la Greka ethnos). En Ido, ni havas la vorti etnologio ed etnografio. La Linguala Komitato adoptis la formo : etnio, ma ol esas deskonsilinda pro ke ol enduktas nenecese neregulozeso quoniam ni havas la vorti supre aludita. Do, la formo : etno esas preferinda e plu reguloza.

euro : [Ekon.] Pekunia unajo dil Uniono Europana () € : la abonpreco di Progreso kustus 10 euri.

faxar (tr.) Sendar texto od altra dokumento per sistemo elektronikal uzanta telefon-lineo : faxez a me la raporto [A to fax I F faxer I G faxen I H enviar por fax I It. Faxare I R faks]. faxilo. Aparato uzata por faxar ulo.

festivalo : internaciona o naciona renkontri ube diversa landi prizentas lia maxim bona produkturi artala (precipue muziko e cinemo).

flashar (ntr.) Emisar forta instantala lumo-radii [A. F. H. I.]

fonemo [Ling.] La maxim mikra fonologia unajo [A. F. G. H .I. R.]

fonologio [Ling.] Fako di la linguistiko qua studias la fonemi, t.e. la foni di ula linguo qui esas kapabla transmisar distingui di la signifikio [A. F. G. H. I. R.]

‘fotono’ : Partikulo ek maso e kargajo nula, olqua esas asociata a radiado lumoza od elektromagnetala.

‘gaela’ : La Gaeli esis Kelta popolo parolanta Kelta linguo.

‘gaga’ : senila ed/od imbecila.

gentrifiko* : Od aristokratigo. Existas kande en chefurbo od importanta urbo, la lokala borgezaro kompras chipe domi ed apartamenti en povra quartero e pose aranjas oli komfortoze e mem luxoze segun propra gusto e pokope ekpulsas de ta loko la proletarii.

«ghee»’ : klarigita butro uzita por la Indiana koquarto.

“globetrotter”: aventurema voyajanto qua trairas la mondo. (Angla vorto)

‘gombo’ : (*Abelmoschus esculentus*) anke nomizita “okra” esas legumo e kondimento. Ol manjesas en India, nord-Afrika, Proxim-Oriento e sud-Usa.

‘ideogramo’ : en certena skribarti ol esas signo qua reprezentas litero o vorto.

‘idiolekto’ : Maniero partikulara parolar propra a un persono.

‘infrastrukturo’ : Totajo del produktera forci e del produkto-relati qui konstituas la materiala fundamento dil socio.

‘interludo’ : Inter du spektakli, che teatrejo o cinemo, od inter du emisi che-televizione, kurtatempe duranta komedieti ed/od amuzivi. (E.F.I.)

‘jaggery»’ : «jaggery» qua anke skribesas «jaggeree” esas nerafinita sukro preparita per varmigar palmo-siropo. Ol uzesas por koquar dishi en la Indiana sub-kontinento (India, Sri Lanka, Pakistan).

judao* : Nomo atribuita al gento dil Hebrei por ne konfundar li kun la japoniana kombato-arto.

‘judo’ : Kombat-arto de Japoniana origino.

‘kalceo’ : sinonimo di shuo. (vorto de latina origino)

‘kataristo’ : La kataristi esis hereziani precipue trovebla en sud-Francia e qui kombatesis energioze dal katolika Eklezio dum la XIIIma yarcento per kruc-milito duranta dum preske kinadek yari.

‘kindo’ : homala ento de la nasko til la adoleco (til 15 yari cirkume)

‘klaxono’ : sonora avertilo dil vehili.

‘knemido’ : Luxoza pedovesto militista quan la Greki dil Homerala tempo surhavis.

‘kobrao’ : venenoza serpento di tropikala regiono.

'konfinamento': por ekiro-restrikto o quaranteno.

'logotipo' : Grupo de literi o de signi uzata kom emblemato di societo od fabriko-marko komercial. (vorto internaciona sub la formo logo, ma logo ja existas en la L.I. por navala utensilo). En la Franca existas la vorto « logotype » rare uzata, ma havanta la sama senco kam « logo » . Me do selektis ol por idigar olu ed evitar konfundo. Ica vorto existas anke sub ica formo en la Hispana.

'lontana' : altra vorto por : fora.

'lukumo' : orientala dolcajo.

'okurar' : evento qua efektigesas. E.g. : «La grand evento qua esis la nasko di Ido okuris ante la unesma mondo-milito».

' »mandala »' : Tibetana pikturo qua montras cirklo en quadrato kun tre diversa aspekti e kolori. Ol esas supozata esar suportilo por atingar la spiritala veko.

'manikeismo': La manikeismo esas absoluta lukto inter du kontrea principi. Ol esas anke maniero judikar ulu sennuance kom tote bona o tote mala.

'mansio' : sinonimo di domo (latina vorto)

'megapolo' : giganta civito. (radiko trovebla en la Angla e Franca idiomi)

'metroo' : Lor la Ido-renkontri di 2014 en Paris, la Idisti volis uzar ica vorto por la subtera treno. E nur ica vorto pro ke li judikis ke « subtera treno » esas tro longa. Konseque, me rezolvis adopter ol.

'mujiko' : basaklasa rurano en carala Rusia.

'neolitiko' : Lasta periodo dil prehistorio.

'NIFO' : Ne identigita fluganta objekto, nomata anke fluganta diski od en kelka lingui : fluganta subtasi. On supozas ke li vehigas exterterani en lia internajo.

'onomancio' : Kapableso predicar per la literi di persono-nomo, lua futuro.

'optimizar' : Ita vorto existas en la Angla, Franca e Germana patuazi. On povas vicee uzar sen steleto la vorto maximbonigar.

'paleolitiko' : Periodo di la antiqua stonepoko komencinte aproxim du milion yari ante nun e durinta til la debuto dil agrokultivo.

'pan' : Ita prefixo, venanta de la Greka linguo, uzesas en multa Europana lingui. Ol signifikas : tote, complete.

'pandemio' : epidemio qua extensesas a la tota mondo.

'patuazo': nacionala, naturala, o matralla linguo. Interlinguo ne povas esar patuazo. Venas de la Latina patriensis qua signifikas : patralla (matralla) linguo.

'piktogramo' : en certena skribarti ol esas mikra desegnuro qua reprezentas litero o vorto.

‘pucho’ : stroko di stato, violentoza chanjo di guvernerio. Germana vorto adoptita en plura Europana lingui.

‘radiofono’ : mashino por recevar brodkasti. La vorto radiofono vizas evitar la posibla konfundo dil vorto radio kun sunala od altra radii.

‘resursi’ : la resursi esas la richaji pri qui lando disponas. Oli esas anke la kapablesi e la interna richaji di persono od organizuro.

‘rocketo’ : Kosmospacala mashino provizita per specala motoro. Angle : rocket, Germane : rakete, France : fusée.

‘samurayo’ : Gardisto. Nomo dil membri dil anciena militistal klaso en Japonia.

‘senso’ : Instrumento qua konvertas mezuri a fizikala quantesi. Vorto trovebla en omna DEFIRS-lingui, ecepte la Franca (Angla, Germana, Hispana, Italiana, Rusa).

‘sinkronaleso’ : Misterioza koincidi neexplikebla rationale o per ja existanta cienco o savo.

‘shako’ : Militistal kapvestajo tre segunmoda dum la XIXma yarcento.

‘shamanismo’ : Praktiko di qua la skopo esas mediacio inter la mondo di la homi e la spiriti dil naturo.

‘smartfono’ : Moderna poshtelefono anke surnomizita « telefonilo inteligenta » en plura lingui. Omna DEFIRS-lingui konocas ita vorto venanta de la Angla „smartphone“.

‘soyao’ : Planto di qua la grano esas fabo oleoza. Ol esas veninta de la varma regioni di Extrema-Oriento. Ma la plu multa lidi preferas la formo : soyo.

‘sponsoro’ : meceno.

‘termoluminecenco’ : kaloral lumifado.

‘TM-efekto’ : Sentimento di antipatio quan on havas nekoncianta e nevole kontre lando e lua resortisanti, quankam li esas senkulpa, pro la mala agi da un de lua civitani kontre onu.

‘toponimo’ : Lok-nomo. Vorto de Greka origino trovebla en omna DEFIRS-lingui.

‘tornado’ : vortica ventego.

‘totalitera’ : rejimo di Stato en qua omna povi apartenas ad unika partiso qua toleras nula opozo.

‘trajekto’ : surirenda voyo por irar de loko ad altra loko. Ed anke la ago surirar ica voyo por efektigar onua voyajo. (vorto trovebla en la Hispana, Angla, Franca)

‘yo’ : popul-vorto signifikanta : saluto. Ol esas trovebla en la Usana Angla linguo ed en la Japoniana.

‘xenofobio’ : kontre-stranjera odio. Vorto de Greka origino trovebla en plura fonto-lingui di Ido.

SINONIMI

'jame' : nulatempe

kalceo : shuo

'lontana' : fora

mansio : domo

'sovente' : ofte

'travalio' : laboro

'ye bon merkato' : chipa

'donar la bonveno ad' : aceptar

GRAMATIKALA VORTI

'ergo' : do, konseque.

'itaque' : pro to, pro ico, camotive.

'nihilominus' : malgre to, malgre omno.

'quoniam' : pro ke.

'utinam' : utinam dicesas kande on deziras ke ulo esez reala o realeskez : «Utinam li venos morgo !»

TRADUKURO DI MODERNA VORTI

arobase : arobo (informatiko)

«convivial» : Ita vorto qua existas en la Franca ed en la Angla signifikas : gastamika.

«compromis» : Ita radiko qua existas en diversa Europana lingui, miskomprenesas da la plu multa ldisti. Ol ne devas konfundesar kun la ldala vorto : kompromiso, olqua havas tote altra senco. La maxim bona posibla tradukuro esas kurta perifrazo : meza solvuro.

hashtag : dieza vorto (informatiko)

«to optimize (E), optimiser (F), optimieren (G)» : Me ja supre enduktis la vorto optimizar* ma on povas anke tradukar sen asterisko e facile komprenesar da omna ldisti per la vorto : maximbonigar.

site (archéologique) : loko (arkeological).

«sociétal» : Ita tote recenta vorto en la Franca linguo e qua ne troveblesas che omna dictionarii, nule relatas a la vorto societo en Ido, ma a la socio. Tamen ol havas diferanta senco de sociala, nam ne parolesas pri la sociala ordino ma pri lua strukturi. La maxim bona tradukuro en Ido, semblas a me esar : prisocia. E.g. «Ceci est un phénomène sociétal» = «Ico esas prisocia fenomeno».

totalitaire : totalitera (uzata da S.Quarfood en 1938). Ma on povas anke uzar : totalitara.

Ica listo de vorti ne esas exhaustiva e povos kompletigesar future. Me ne volas diskutar abstraktite, ma me agas konkrete per tradukar e redaktar teksti e me koaktesas uzar o krear vorti qui ne esas oficala, ma qui esas bezonata pro la neceseso bone komprenesar.

IVAIN O LA KAVALIERO KUN LEONO

[Rezumo di lo preirinta : *Che la korto di rejo Artur, kavalieri interdisputas ed ula de li komencas rakontar un de lua aventuri eventinta en stranja etoso ed akompanata da stranja e desquietiganta marveli. Quik pos ca raporto s-ro Gauvain rezolvas departar ed ipsa serchar aventuro. Il ocidas misterioza kavaliero e persequesas da iracoza turbo. Pose, il asistas l'enterigo di ca kavaliero. Tandem, il amoreskas lua vidvino. Ma elta trauras e ne volas konsolacesar. Tamen, elua servistino chanjigas pokope elua opiniono ed el sucesas venigar lua protektato. Ilu*

tante plezas a la siniorino ke mariajo rezolvesas ante la veno di rejo Artur. Lor la veno di ca suvereno granda festo eventas en la siniorio Landuc. Ma pose, Gauvain koaktesas da lua kompanuli departar e livar sua yuna spozino. Ye la fino dil unyara fristo pos lua departo grantita da lua spozino ad il, servistino venas koram la rejo e la nobeluli por denuncar lua trahizo ad elua siniorino. Ivain divenas fola e fugas en foresto. Kompatema mulieri okupas su pri il. Ilu balde risaneskas e pravas lua militistala valoro. Pose, il departas de ta loko e salvas leono atakata da giganta serpento. Ivain retroiras a sua hemo, ma il havas ibe mala surprizo.]

-Certe, elu dicis, me savas bone ke ca parolo esas vera ma ito ne kredigas me ke vu sufras malaji plu

granda kam le mea ! Me opinionas ke vu povas irar ad omna loki ube vu volas irar. Koncerne me, me esas

hike kaptitino e tala hike esas mea destino ke morge me prenesos de ca loko e livresos a morto-puniso.

-Ho Deo, ilu dicis, pro quala krimino ?

-Sinioro kavaliero, Deo havez nula kompato por mea korpo nek por mea anmo se me meritis ta puniso ! Me dicos a vu la vereso, sen mentiar per unika vorto : me esas en karcero pro ke me akuzesas pri trahizo. Se me ne trovas ulu por defensar me, morge me brulesos o pendesos.

-Lore me povas vere dicar, respondas lvain, ke mea chagreno e mea iraco transiras vua doloro nam vu povus liberigesar de ta danjero !

-Yes, ma da qua ? Me ne savas lo ! Esas en la mondo nur du viri qui audacus por me entraprezar batalio kontre tri homuli ed apta defensar me kontre li.

-Quale, ye Deo, li esas do tri ?

-Yes, sinioro, me asertas lo, li esas tri, ti qui dicas ke me esas trahizerino.

-E qui li esas, ti qui tante amas vi ed esus tante sentima ke kontre tri li audacus kombatar por salvar e protektar vu ?

-Me dicos lo a vu sen mentiar : l'unu es sioro Gauvain e l'altru esas sinioro lvain pro qua me esos morge livrata al martirigo di morto.

-Pro qua vu dicis ?

-Pro la filiulo di rejo Urien.

-Me bone audis vu. Nu, vu ne mortos sen ilu ! Me esas lvain ipsa pro qua vu esas en granda pavoro. E vu esas elta, me kredas, qua en la chambro protektis me. Vu salvis mea korpo, mea vivo inter la du

pordi kulisizanta ube me kaptesis ed ube me tante terorigante angoris. Me mortabus, se me ne esabus helpata da vu. Or dicez a me, mea dulc amikino, qui esas ti qui akuzas vu pri trahizo ed enkarcerigis vu en ca kapelo ?

-Sinioro, me ne celos co a vu pro ke plezas a vu ke me dicas lo. Veresas ke me ne sparis mea esforci por helpar vu sincere. Per la konsilo quan me expresis ad el mea damo spozigis vu. El sequis bone mea konsilo ma ye la santa Prego, nun me povas dicar lo a vu, me agis plu por elua avantajo kam por la vua. Kande eventis ke vu transiris la fristo dil yaro lor ke vu devabus retrovenar a mea siniorino, el iraceskis kontre me ed esis tre deceptita kredir me. Kande la seneshalo saveskis ico – perfidulo, mortigera trahizero, qua esis tre jaluza pri me e pro ke mea siniorino kredis nur il koncerne mult aferi – il intelektis bone to quon lu povus entraprezar kontre me pro ca granda iraco. En la korto e koram omni il akuzis me trahizir elu. Me havis nek konsilo nek helpo, ecepte da me sola, e dicis ke nulatempe me trahizis mea siniorino. Tote pavorigita e sen informesar pri la konsilo da ulu, me dicis ke me lasos me defensar da un kavaliero kontre tri homuli. La perfidulo ne havis la politeso refuzar ca espruvigo. Me ne povis eskapar o ruzar, retrotirar mea ofro. Tale me kaptesis per mea paroli e me mustis promisar trovar kavaliero dum intervalo de triadek dii. Me iris a multa korti. En olta di rejo Arthur me trovis nula helpanto. Nulu anke qua dicis pri vu agreabla kozi nam onu havis nul informi koncernante vu.

-E, sinioro Gauvain, me pregas vu,
la sincera, la benigna, ube lu do

esis ? Nultempe indijesis lua helpo
ad abandonita damzelo !

(Duro sequos)

Un dio en Lituania

da Robert PONTNAU

Pro la kovido* (« Covid ») me ne voyajabis de longa tempo e me decidis rivizitar landi, quin me ja ulagrade konocis. Omni trovesis en Europana Uniono, olqua, malgre la kovido, on povis sen tro multa peno travoyajar. Me havas kelka bazal konoco dil Baltika lingui precipue Latviana ed anke Lituaniana e rezolvis voyajar ad Latvia, ube vivas ex-korespondantino, qua olim gastigabis me e quan me anke gastigabis. Survoye me projetis haltar en Lituania, ube me havas korespondanto en la urbo Jonava.

Me longe vehis, travehis Francia sur bona ma chera autostradi. En hotelacho me pasis la nokto en D. ante atingar la Germana frontiero e pose travehis Germania sur olua kaosala autostradi, lore bona, lore reparata, qui ulafoye havas kom rezultajo longa trafik-obstrukti. Me dormis en chipa e bela hoteleto en la urbeto A., ube su garar en la centro fortuneze esis facila. Yen ke me atingis Polonia di qua la linguo ne esas tote stranjera a me. Polonia havas tote nova autostradi, maxim ofte gratuita (neretropagata donaco dal Europana Uniono), ube on povas vehar rapide (140km/hore) til Bialistok. En Bialistok me sejouris nokte en forsan tro luxozza hotelo, desfacile trovebla, pro ke ol recente konstruktesis. La aceptistino ne konocis la nomo di Zamenhof, ma forsan el ne esis lokanino. Esis sundio e me vizitis la centro dil nasko-urbo di Zamenhof, me mustis komprar nutrivo, ma en la unika apertita butikio, longa serio de stacanta personi impedis me questionar kad on konocas Zamenhof, ed ube situesis ilua nasko-domo. Pos retrovenir al hotelo me nutris me hastoze en la chambro e quik dormeskis. Matine la dejuneto, inkluzita en la preco, esis saporoza e servata da servisto en lokala kostumo fokloral. Kontree al « kontinentala » dejuneto on povis prenar nutrivi nur unfoye. Esis poka gastis en ica hotelo, preske nur Poloniani ed un automobilo ek Lituania.

Fruamatine me forvehis. Restis 300 kilometri til Jonava. La voyo esis sat mala dop kamioni me ne superiris 80 kmh, en vilaji on mustis vehar 50 kmh o mem triadek. Ofte trovesis elektronikala kontrolili, e me nerare timis exajerita rapideso. Ma fortuneze me havis nula kontravenco. Omnube esis kamioni til la Lituaniana frontiero. Ibe on plugrandigis la voyo e nulu superiris 10 kmh dum la lasta kilometri til la landolimito. An la frontiero stacis policala automobilo ma esis nula kontrolo, nek de Francia a Germania, nek de Germania a Polonia, neanke de Polonia a Lituania. La lenta voyo duris til l'unesma urbo en Lituania, Mariampole, qua ne videsis de la cirkumanta autovoyo. La pekunio en la tri Baltika landi esas la Euro ed esas facila komparar la preci. Venas autostrado qua circumiras Kaunas. La duesma granda urbo de Lituania kun 450 000 habitanti. La trafiko esas sat densa, me precipue atencas pri la rapideso-

limitizo, qua ofte chanjas. Rapideso-kontrolili, tamen bone videbla esas anke en Lituania frequa. Quankam me ne havas tempo haltar, me vidas la kolino di Kaunas.

L'urbo Kaunas esas konstruktita sur kolino. Me memoras, ke duadek yari ante nun, me restis ibe dum un semano, kom gasto di espistino, qua volis praktikas kun me la Germana, quan el docis. Regretinde me perdis kontakto ma memoras Kaunas. Ica urbo havas tre longa pediranta strado. Esas muzei, ol esis ante la lasta mondo-milito chefurbo di Lituania, nam Vilnius (Wilno) esis Poloniana. Ibe esas

multa muzei. Certe Vilnius esas plu bela, ma ol esas min Lituania. Ante la milito, granda parto del habitantaro esis Juda e vivis ibe anke multa Poloniani. La Judi nun esas mikranombra, la pogromi dum la milito desaparigis li. Olim Vilnius havis la surnomo Jeruzalem dil Nordo Hodie ol esas chefurbo di Lituania kun 600 000 habitanti. Ol jacas ye 25 km del Byelorusa frontiero.

En Vilnius

Me duras vehar sur l'autostrado dum la lasta triadek kilometri til Jonava. Me vehas sur la ponto super la rivero Neris e quik esas en la centro, ube expektas me amiko avan la hotelo Svetainė, en qua me rezervis chambro. L'urbo havas cirkum 40 000 habitanti. Me saveskis pose, ke olu olim esis Juda urbo (Shtetl en la Yidisha linguo). Fine dil 19ma yarcento, 92% dil habitanti esis Judi. En la centrala parko esas expozo pri la vivo dil olima Judi . Kompreneble la 2ma mondomilito esis a li funesta.

Mea korespondanton me vidas unesmafoye. Ni korespondis en Ido e precipue en Interlingua. Lua preferata linguo. Me do uzos ca linguo sen tro multa problemi e ni povas bone konversar. La centro di Jonava ne semblas a me tre vidinda, (tro) granda dezerta placo ube en libera aero fumar interdiktetas (!!!) donas impresio de vakueso. La blokdomi rifarbizita ek sovietala tempo e la kubatra hotelo ube me pasos la nokto ne aspektas tro plezanta. Ni eniras la hotelo, sen problemo me povos parolar Ruse, la chambro esas neta e luxuza, tamen la kolori,obskure flava parieti e nigra kurteni ne gayigas ol. Me tamen pasos hike ecelanta nokto. Nun me iras dejunar, po nur 5 Euri, la hotelonokto kostas nur 30€, quo ne esas aparte chera. Pos la dejuneto mea amiko vizitigas da me l'urbo. Nun esas en Lituania ankore forta ondo de kovido. Sat multa homi portas maskilo. Automobili anke esas suficante ofta. E surprizo granda ! Me me ne havis problemo por garar e ne mustis pagar.

L'afableso di mea amiko efacas la monotona latero dil central urbo e pos la dejuno il guidas me tra la urbo. Dop la hotelo esas granda parko kun multa kulturala monumenti. Inter altri monumento al poeto Petras Vaičiūnas, ed al

humanisto Abraomas Kulvietis (1509-1545). Stranje il esis protestanto e pro co mustis livar Lituania e docar en Königsberg, Prusia. Il rivenis a Lituania por vizitar sua mortanta matro e mortis preske en la sama tempo. An la rivero Neris esas granda sportala parko. Astonis me la fakto, ke en nutriv-vendeyo on postulis vacinala pasporto. Lore furiis kovido en Lituania. Mea Franca dokumento aceptesis pos elektonikala kontrolo. Esis granda selekto de nutrivi. Ni anke vizitis librerio. Lituania libri esas chera, anke ne esas multa tituli. La Lituaniani esas nur tri milion personi. Dop la Lituania libri esas Rusa libri, min chera. Same esis olim, dum mea antea sejourno. La libro-vendistino tre afable parolis kun me Ruse e donacis a me Lituanlingua kalendaro e postala karti. Stacas ankore speco di obelisko kun lumo supere, « la faro di Jonava » simbolo dil urbo. Mea amiko esas retretinta pro dorso-morbo. Ilu laboris olim kom teknikisto en fabrikerio di valvi, la pensiono esas 500€, lua olima salario 900€, ilua spozino docistino ganas 800€. La vivo-kusti esas generale kelke min alta kam en westala Europa. Dum la lasta matino: ni vizitas l' anciena urbo, ligna domi esas preske omnube modernigita kontraste kun la ruo, ube domachi abundas. Me itere dejunos en la hotelo. Me travehos ankore 300 kilometri til Jelgava en Latvio, ube me restos dum un semano.

Magiala linguo

Recente me skribis artiklo che FB di qua me prizentas hike la kontenajo : « Me ne multe politikumas ma kelkafoye me partoprenis komenti en la Franca pri temi politikal. Quankam me esis prudenta e ne-atakema me ekpulsesis dufoye, dum kelka dii, de la publikigo che FB. Me rezolvis ne plus sendar politikala mesaji en la Franca. Ma, me recevas anke mesaji da Hispano vivante en Francia e qua esas poligloto (ultre la Hispana, il savas la Angla, la Franca, e versimile plusa lingui), quankam me ne esas che la sama politikala latero, ni interkonsentas pri kelka punti e precipue pri ne-amikeso al imperialismo. Me sendis a lu komenti kom respondo a lua mesaji e ca komenti esis en Ido por eskapar la censuro qua frapas la France-parolanti. Ilu komprenis tote bone mea komenti ed aprobis oli. Ma me judikis, ke il komprenis oli pro ke ilu esas bona poligloto. Tamen recentamente, un de lua amiki qua esas nur Hispane-parolanto lektis ed aprobis varme mea komento. Ico semblas esar la pruvo ke Ido (adminime skribite) povas facile komprenesar da Latinida populi (tote aparte Hispani ed Italiani) e povus esar bona linguo komuna e komunikilo inter li. Certe Interlingua esas mem plu bona carelate, ma ol esas klare plu desfacile lernebla kam Ido, konseque la avantaĵo duras esar ye la latero di ta interlinguo qua esas la nia. Do, kar amiki, Ido esas bona helpanta linguo e povus esar bona moyeno por eskapar censuro. »

Me trovis en l'Antologio dil Idolinguo da Andreas Juste, la suba artiklo qua ne aludas censuro ma pri la valoro di Ido kom komunikilo mem a homi qui ne savas ol.

Forsan esas interesanta naracar la yena kurta epizodo :

Ye la paco-konfero esis ul damzelo, Alice Lamin delegito de paco-societo Portugalana, qua parolis tote fluante la Franca linguo, ma qua nultempe audis ul vorto de Linguo Internaciona.

Me do permissis a me subite durar en ul konverso en Ido, e yen, sen irga desfacilesio el komprenis ol demandante qua magiala linguo me parolis.

Me esis tre astonita ke Ido esas tante nemediate komprenebla e me multe joyis pri ta konstato.

Komprenende ta damzelo nemediate forte interesesis pri ta « magiala » linguo e ja bone progresis per lernar ol.

(Da Hellmut Röhnisch 1938)

Ek la vivo di Sokrates

La precipua okupado di Sokrates esis instruktar la yunaro. Il nultempe docis en skolo, ma irga-loke, sur la ferio-placo, dum promenado, dum repasto, en la kampeyo, unvorte, omnaloke ube multa homi kunvenis. Il instruktis gratuite e per bona metodo. Exemple, il konversis kun sua lenero pri determinita objekto, til ke, per reciproka questioni e respondi, on fine povis klare judikar pri la vereso di l'una e pri l'absurdeso dil altra kozo. Tal-maniere, il instruktis uldie yuna Alkibiades, qua semblis esar tre timema diskursor publike avan la popolo. « Ka tu timas diskursar avan shuisto ? – No ! – Ka kupro-forjisto povus embarasar tu ? – Tote ne. – Ma avan komercisto tu terorus ? – Nultempe. – Videz, duris Sokrates, la tota popolo konsistas ek tala homi. Tu ne timas avan singlu, pro quo timar kande li esos kunveninta ? »

**Texto segun lernolibro redaktita da Pierre VISELE
- 1912**

La gripo	Hispana
---------------------	----------------

Mem plu mortigera kam la milito

La mondo subisas ankore la « Covid »-epidemio e nun la sezona gripo komencas. La epidemia natura dil una e la virulenteso dil altra memorigas la dizastro eventinta precize un yarcento ante nun, olta produktita dal Hispana gripo.

Lor la 1ma di novembro, nia planeto kontis kin milion mortinti sequanta l'épidemio di « Covid »-19, ca nombro ne cesis kreskar depos la unesma aparo dil viruso en Chinia, du yari ante nun. A ta pandemio, qua indulgis nula lando en la mondo, oportis cavintre adjuntar la sezona gripo. Nekonstatebla dum la fino di 2020, pro ke ol ne sucesabis apertar voyo a su inter la barila gesti e la ekiro-restrikti, lua retroveno esas remarkinda cayare. « La quar til kin milion personi kustumale infektita ne subisis tala fato pasintayare, e ne produktis antikorpi. La viruso povus do

difuzesar plu multe kam lor epidemio normal », predicis dum la komenco dil monato oktobro 2021, che la semanala jurnalero Franca *L'Express*, Profesoro Bruno Lila membro dil ciencala Konsilantaro « Covid »-19 e dil Centro nacional di atesto pri la virusi respirala. Dum la sama tempo, Unionita Rejio mem evaluis la nombro de gripo-mortonti inter 15.000 e 60.000 transpasonti.

Sen esar tante alarmema, Francia tamen impulsis sua vacinizo-kampanio kontre la gripo quik de la 22ma di oktobro. Nome, singlayare en Francia, la viruso produktas inter 10.000 e 15.000 mortinti.

DISIMULERA ENEMIKO

Quankam la sanesala situaciono mondala hodie esas tragediatra, ol ne esas la maxim mala kam la homaro travivis. Un yarcento ante nun finis dek-e-ok monati de tre atakema gripo-pandemio, qua duras esar famoza per la nomo « Hispana gripo ». Olta aparis en Europa dum l'autuno 1918. La kontinento, sternata per quar yari de mondomilito, mustis afrontar ca nova enemiko multe plu disimulera, nome viruso qua nule dicernis evo nek nacionaleso, ocidante dum preske du yari 30 til 50 milion personi, t.e. 2,5 % til 5% de la mondala habitantaro. Plago plu mala kam la milito, olqua lualatere, efektigabis 20 milion viktimi.

Dum longa tempo nekonocata, la origino di ca epidemio semblas hodie esar pruvata : ol komencis sur militistal kampeyo di Kansas, Usa, dum marto 1918. Ol atingas lore trupi instruktita por sustenar la federita armei trans la Atlantika Oceano e sequas li dum lia voyajo sur la Amerikana kontinento, pose en la navi qui transportas li til aden la Franca portui ube la soldati abordas. La febro propagesas, efektigante « quale la sezona gripo, perturbi ma nule granda paniko », substrekizas Laura Spinney, elqua esas ciencala jurnalistino ed autorino di *La Granda Mortigero. Quale la Hispana gripo chanjigis la mondo*. Parolesas pri unesma ondo.

Duesma ondo plu kontagiala e plu mortigera che la homi evante 20-35 yari, arivas dum la monato agosto. Ol frapas unesmaloke la portuala urbi Boston (Usa), Brest (Francia) e Freetown (Sierra Leone) ube plura

mili de civili e militisti interkrucumas. Ma la autoritatozi di singla lando ne koncieskas pri la ampleso di ca minaco. Oportos vartar giganta infekto-centro, genitata dal festala parado « Liberty Loan » en Philadelphia por facar la aranjuri necesa, komencante per la klozado dil publika loki. Malgre omno, Philadelphia perdas 12.000 habitanti dum nur un monato.

500 MILION MALADI

En Europa anke, la situaciono evolucionas : en la navi quale en la tranchei, la gripo trovis olua skopoplaki inter la soldati febligita pro la indijo de higieno e la defektoza nutrado. Kande on retrosendas ili adheme li kontaminas lia cirkurmanti. Tre rapide, preske nula lando sur nia planeto esas indulgata : dum la vintro 1918, lor la triesma ondo, la mondo kontas 500 milion maladi. Omnube, la maskili e la barila gesti – netigar a su la manui e la boko, facar gargarivi o mem nazala aspiri ek varma aquo ed ek klorizita aquo ! – ne plus suficas.

India perdas 18,5 milion habitanti. Hekatombo. En Francia, inter la fino dil malfacanta milito e la atakemeso dal viruso, la mediki indijesas, la hospitali esas saturita, la kadavri akumuladas e la sarki ne trovesas en suficanta quanto. En Paris, dum la oktobro-fino, onu deploras 300 mortinti diale, quin chareti rekolias nokte... Inter la viktimi esas kelka famozi quale la skriptisto Edmond Rostand o la poeto Guillaume Apollinaire.

Printempe 1919, la gripo-epidemio savesas da omni. La jurnalaro tamen evitas parolar pri ol. Oportas ne desmotivizar la trupi o kurajigar

l'ennemiko atakar fragiligita naciono. L'armistiko signatesis, ne la paco. Hispania, koncernante olu, duris esar neutra dum la konflikto e ne kareas komunikar. 'Itaque' onu pensas ke la plago venas del peninsulo Ibera. Ico esas abreviuro qua atribuas a la gripo denun ed omnaloke qualifikesar kom « Hispana ». Ecepte en Hispania ube onu parolas pri la « soldato di Napoli ».

KOLEKTIVA IMUNESO

Oportas kontar ankore ok monati por ke la gripo o viruso-A (H1N1) desaparez. Ne danke vacinosero, ma danke kolektiva imuneso chere pagata. La viruso efektigos kelka riapari til 1925, ma sen graveso. Tamen tala dizastro instigas la Societo dil Nacioni krear, en 1923, la Komitato pri higieno, olqua divenos,

en 1948, l'Organizuro mondala por la saneso.

La Hispana gripo divenas evento historial utiligata kom refero en 1957, kande eventas la gripo nomizita « Aziana », cafoye. Nome, opozite a ta laste dicita ed a la gripo « Rusa » qua preiris ol en 1889-1890, la Hispana gripo markizis la memori pro lua virulenteso e la devastadi quin ol efektigis. Tamen, se la gripo plu bone retenesas per la vacinizo hodie, lua atakemeso min o plu forta singlayare genitas la desfido dil mediki. La rapideso di kontagio semblas, koncerne ol, desfacile evaluebla, parolesez pri gripo o ne, cetere. Atestas pri co la maxim recenta pandemio, nome la « Covid-19 » cafoye, min mortigera ma same desfacila por kontrolar.

(Segun artiklo da Astrid Delarue publikigita en LES VEILLES DES CHAUMIERES)

HISTORIO

La chefi di krucmiliti

SANTA LUDOVIKUS *DU MILITI*

POS LA DEVASTADO DI YERUSHALAYIM (JERUSALEM) da Mohamedani en 1244, Ludovikus IX, malada, vovas liberigar la tombo dil Kristo se il transvivas. Il embarkas en Aigues-Mortes, quar yari pose, kom chefo dil sepesma krucmilito. La dicita monarko abordas en Egiptia e kaptas la urbo Damiette (Dimyat) quik de 1249. Ma dum la sequanta yari, il falias konquestar

Departo da Santa Ludovikus por la krucmilito

Al Qahira (Kairo) e subisas grava desvinko en Mansourah opoze al kavalriani « mameluk »-a. Liberigita po granda ransono, santa Ludovikus pasas la sequanta quar yari en la Santa Lando por plusolidigar ibe la lasta Stati Franka (o Latina). En 1270, il organizas la okesma krucmilito en la skopo konvertar la habitanti di Nord-Afrika. Maladeskinta, il mortas evanta 56 yari, proxim Tunis.

FRIDERIKUS

BARBAROSSA LA TRAGEDIO

EVANTA LORE 67 YARI, LA GERMANA IMPERIESTRO Friderikus Barbarossa rezolvas partoprenar la triesma krucmilito en 1189, nedependante de Filipus Augustus e de Rikardo Leonkordio. Pro ke Yerushalayim esabis rikonquestita da sultano Saladin du yari antee, la olda imperiestro esperas rikaptar la Sant Urbo e restar en la historio kom la liberiganto dil kristani. Ma il dronesas dum 1190 en fluvio di Cilicia, nuna Turkia. Ita desaparo genitas legendo en la Germane-parolanta landi: Friderikus Barbarossa esus nur dormanta en groto. Lua partisans vartis dum longa tempo ilua retroveno – anuncanta nova ora epoko por la Santa Imperio Romana dil Germana Naciono.

RIKARDO LEONKORDIO LA KRISTANA KAVALIERO

RESPONDANTE LA ADVOKO al krucmilito da papo Gregorius VIII en 1187, la rejo di Francia Filipus Augustus ed ilta di Anglia Rikardo Leonkordio kaptas la citadelo Saint-Jean-d'Acre en 1191. Ma li deskonkordeskas e la Franco retroiras adheme. Rikardo ne hezitas mortigar 2.600 mohamedana kaptiti. Tamen pro ke il ne sucesis rikonquestar Yerushalayim, ilu konkluzas armistiko kun Saladin en 1192, olqua certigas al Kristani la libereso por entraprezar pilgrimado. Il deziras hastoze retrovenar a sua rejio, nam Filipus Augustus deziras sizar lua Normandiana teritorio e komplotas kun Ioannes Sen Lando, ilqua esas lua juniora fratulo deziranta nepaciente esar sur la trono di Anglia.

Pri Ganti Da V.K. ORR. (IRLANDO (ek la buletino IDO, januaro 1927)

On savas nulo preciza pri la origino dil ganto, ma rakontesas ke Venus, amint Adonis, sequis il al chaso e laceris elua manuo pro dorno. Por protektar su future el imperis a la Gracii facar imitajo di elua manuo e facar kovrilo por ol.

Ganti pleis ofte ula rolo en la historio, e servis por multa skopi. Ek teksti dil biblo on saveskas, ke ganti esis uzata da Hebrei, Persi, Greki e Romani ja en tre frua tempo. Dicesas, ke Persia esis la lando ube ganti uzesis unesme kom protektili kontre la koldega venti dil montegi e stepi. La laboral ganto institucesis da Anarzaseos, kande il imperis a sua sklavi, qui petrisis kukajo, pozar ganti sur la manui.

En Germania ganti facesis unesme en la kuventi dal monaki. En tombi di episkopi ed abadi qui vivis dum la dekesma yarcento, on trovis ganti. La koloro dil ganto variis segun la grado dil portinto. Se lu esis la papo, lua ganti esis blanka ; episkopo, reda ; prelato, violea ; simpla paroko, nigra.

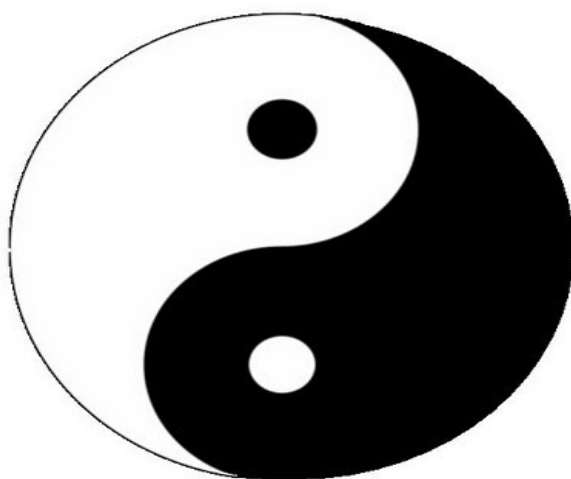
Olim esis kustumo por Angla episkopi, ye lia sakrigo, donar paro de ganti a singla dil asistanti che la ceremonio. Ta kustumo abrogesis en la yaro 1678, kande on substitucis ol per pago di sumo de kinadek pound-i por la rikonstrukto dil katedralo di Santa Paulus.

La materiali por la ganti varias segun la skopo dil uzado, ma esas interesanta saveskar, ke ja en la 17ma yarcento, hanyunal felo esis una dil favorita kozi por kavalieral ganti. Pro ke on prizas la mola ledro por ganti, esas facile explikebla la populareso dil chamoledro. Ma anke feli de kavali, hundi, kapri, cervi e porki olim uzesis. La ganti anke forte varias segun kolori e segun la modo. Fura ganti esas chera, advere lo dependas del furo uzita. Paro di vere bona ganti esas sempre prizinda.

TAO-TE-KING

Sequo duadek-e-okesma

LXVII

Mea VOYO es granda, onu dicas omnube en la mondo, ma ulmaniere neutiligebla.
 Lo esas precize pro ke ol esas granda
 ke ol esas ulmaniere neutiligebla.
 Se ol esus utiligebla,
 de longatempe ol divenabus mikra.
 Me havas tri trezori
 quin me deziras e mantenas.
 La unesma esas la amo ;
 la duesma, la sobreso ;
 la triesma la refuzo prizentar me avantajoze en la mondumo.
 Per la amo on povas esar kurajoza.
 Sparema, on povas esar jeneroza.
 Per refuzar prizentar su avantajoze en la mondumo,
 on povas esar la duktero dil talentoza homi.
 Volar esar kurajoza sen amo,
 volar esar jeneroza sen esar sparema,
 volar duktar sen restar dope,
 lo esas morto.
 Se por kombatar on havas l'amo,
 on esas vinkero.
 Se on havas ol por defensar su,
 nevinkebla on esas.
 Ta quan la Cielo volas salvar,
 Ol protektas lu per l'amo.

(Duro sequos)

Sioro Vento e Siorino Pluvo

Rezumo di lo preirinta : Povra muelisto
 di qua la spozino esas malada e qua
 dronesas en mizero advokas sioro
 Vento. Ilta venas ed askoltas

bonvolante la rurano. Pose sequas siorino Pluvo qua esas same bonvolanta. Ma balde la sinioro dil vilajo prenas omna sparaji de la muelisto.

IV

Noktesis kande Jean-Pierre ekiris la kaverno di Sioro Vento. Il preske povabus falar inter la rokaji; lua lana mantelo laceresis per la bushi ed il trempis a su la pedi en marsho, malgre lua ferizita shui; ma il ne desprenis sua barelo nek sua vergo. Ilua spozino komencis desquieteskar, kande ye non kloki vespere la muelisto rieniris sua lojeyo.

-Quo esas ico? questionis Claudine dum vidar la mikra barelo. Ube tu prenis ca splendida juvelo? Me bone savis ke tu celis a me sekretajo importanta. Oportas ke tu explikez a me ta misteriajo balde. Kad esas lapidi en ca barelo? Mem se esas nulo en ol, nur la arjento valorus adminime cent « louis » (ora monetopeci NDLT), sen parolar pri la laboruro facita sur ol. Orforjisto donus granda pekunioquanto po ol. Parolez, do, Jean-Pierre; me esas nepacienta saveskar ta sekretajo.

La muelisto raportis quale il vizitesis da Sioro Vento, quale ca supernatura persono promisis a lu sua protekto, e donabis a lu la barelo e la vergo, dum indikar a lu la maniere utiligar li. Jean-Pierre exhortis tre forte sua spozino ne parolar pri ca aventuro al hominachi di lia vicineyo; ma vice askoltar ilua konsili, Claudine rikomencis babilar:

-Vere, elu dicis a lu, tu esis nejusta celar a me ca sekretajo. Me esas plu sagaca kam tu; me bone konsilabus tu, e tu ne esabus senreakta, kun stupida mieno, quale tu agis lo, kande Sioro Vento questionis tu pri

to quon tu deziris. Me dicabus a tu responder a lu sen hezitar: « Donez a me dekamil pundi. » E tu retrovenabus kun multa pekunio, vice ca barelo arjenta quan ni vendos nur desfacile.

-Qua povas savar pri co? respondis la muelisto; mea barelo valoras forsan plu multe kam tu kredas lo. Unesme ni probez. Jean-Pierre pozis la bareleto adsur la sulo, e, da tremanta manuo, il frapis sur ol per la arjenta vergo. Quik la barelo apertesis en du parti quale armoro. Unlatere esis mikra koqueyo, ed altralatere miniatura servisteyo. En la koqueyo onu vidis spisi dika quale aguli, kaldroni granda quale fingrochapi, miniona kasroli e padeli amuziva. Koquisto alta ye dek centimetri, havante kotona boneto sur orelo, e du mikra skuristi laboris avan la furneli, suflis la fairo, surveyis la spiso e gustis de la sauci. Li rostigis dindi grosa quale abeli, e hanyuni grosa quale mushi; li fritigis fishi plu dina kam jus naskinta silko-raupi, e taliis kauli qui similesis extremaji di pingli. Dume du servisti, samastatura kam la koquisto, lokizis la vazaro en la servisteyo. Li vishis pladi porcelana qui esis granda quale monetopeci ye 25 centimi, e glasi qui semblis facita por drinkigar paseri. Li plenigis boteli per du guti ek vino, e la kristala karafi kontenis du guti ek aquo. Rapidege la dineo esis pronta.

La muelisto e lua spozino duris esar tote astonegata per regardar ca mikra personi tante rapida e tante habila. Lia surprizo divenis mem plu granda kande li vidis amba servisti nana ekirar la barelo, saltar adsur la tablo e depozar ibe omna dishi

varma, garnisar la tablo, ordinar la unesma dishopladi, pozar la boteli e la karafi. En angulo dil chambro, li depozis duesma dishopladi e la deserdisho, e pose li rieniris lia mikra servisteyo. La arjenta barelo riklozesis subite, e Jean-Pierre e Claudine ne plus vidis ulo ; ma saminstante, la pladi qui esis sur la tablo divenis vera pladi di groseso ordinar, la rostita hanyuni divenis vera rostita hanyuni, la fishi bona grosa fishi, la boteli divenis granda boteli plena de delicoza vino e la pladi divenis bona pladi dika ek bon arjento. Jean-Pierre e lua spozino esis subite opoze ad ecelanta supeo servata por du personi, ed ube esis manjaji por quar personi. Li sideskis an la tablo e supeis abundante, nam li hungris. Jean-Pierre drinkis trifoye ye la saneso di sioro Vento, e pro ke la vino esis ebriiganta, la muelisto kushis su kun kapo kelke konfuza ; il dormeskis, e ronkis sonore.

Claudine anke su kushis ; ma el agitis su sencese en la lito sen

povar dormar, tante el esis nepacienta videskar la jorno, por irar rakontar ca aventuro ad elua vicinino qua esis lakto-vendistino. La vicinino apertis grand okuli dum askoltar ca rakontajo. El repetis plurafoye, dum sospirar, ke Claudine esis tre felica esar amikino di sioro Vento, e posedar la precoza barelo arjenta. Quik pos la departo dal muelistino, la lakto-vendistino pozis sua korbo sur sua kapo, ed iris por portar kremo e butro al kastelo. Elu ne kareis rakontar l'aventuro di sua vicinino al koquisto. La koquisto raportis ca novajo al chambristulo, e la chambristulo, dum helpar sua mastro vestizesar, savigis lu to quo eventabis a Jean-Pierre. La barono quik haveskis la projeto kaptar la mikra bareleto arjenta ; *itaque* il acensis adsur sua kavalo ed iris a la mueleyo.

(Duro sequos)

NIA POEZIALA ANGULO

LA PREGO DIL OLDINO POR DIONISIUS

Kande Dionisius la tiran

-tal esas da Plutarkhos la raporto –

Fluigis tanta sango civitan,

singlu por lu deziris balda morto.

Publike tamen avan l'urbo-altar'

pregis oldino lor singla matino

ke dei volez eskartar

de lu malaji de omn irga sorto.

« Respondez, nu ! pro quo por me tu pregas,
-tirano dicis al olda mulier –
dum ke hik omni pro me pavoregas
e mea morton vartas ed esper ? »
L'oldino dicis : « dum mea yuneso
la civitani havis mal tirano,
ma pos ilua ocideso
regneskis altra multe plu sever !

Ma tandem anke lun la morto kaptis
E tu komencis guvernar la stato
Plu male mem kam amba li ; tu raptis
De ni la quieteso sen kompatio.
Por tu me pregas do por ta motivo :
volez dearo tun protektar !
nam se ya finus tua vivo,
me timas mem plu mal autoritato ! »

HOMEROS

L' ILIADO

Da Hans SACHS *tradukita da Andreas Juste*

Rezumo di lo preirinta: . Pos ke lua fratulo Ménélaos vundesis, rejo Agamemnôn incitas zeloze la Akhaiani a milito balde komenconta. Eventas ke Hektôr defias la Akhaiani e Menelaos volas luktar kontre il, ma lua kompanuli impedas lu aceptar ica kombato quan li opinionas esar tro risikoza por Menelaos. Ma fine Aias ed Hektor rezolvas interafrontar. Tamen, la kombato cesas instantale pro ke nulu povas esar vinkanto. La kombati pluduras e Zevs intervenas favore al Troiani. La rezultajo esas

necerta. La rejo dil Dei esas tre deskontenta pro eventuala revolto da Hèrè ed Athènè ed intencas reaktar severe. Il donas avantajo al Troiani. Pose la Akhaiani debatas pri la rezultanta situaciono e li fine rezolvas irar adche la heroulo Akhillevs. Ca granda militisto donas kordiale la bonveno a li en sua hemo e li negocias tre oportuna kondicioni por ilu en la skopo instigar il itere partoprenar la kombati favore al Akhaiani. Ma la heroulo esas tre nedeziroma askoltar la propozi facita ad il. Ito produktas granda aflikteso che lua samgentani.

La olda kavalriano Pèleus imperis a me akompanar tu lor la dio kande il sendis tu fore de Phthiè, vers Agamemnôn, ankore tre yuna, nesavante la milito lamentinda e nekonocante la « agora » ube la homuli divenas famoza. Ed il imperis a me akompanar tu por ke me povez docar a tu parolar ed agar. 'Itaque' me ne volas separesar de tu, kara filiulo, mem kande ula Deo promisus a me indulgesar ye la oldeso e retrodonus a me mea florifanta yuneso, tale quale me esis kande me livis unesmafoye Hellas havante bela mulieri, fugante la iraco di mea patro Amyntôr Orménide. Ed il iraceskis kontre me pro lua konkubino havante bela hararo quan ilu amoris e pro elqua il desprizis lua legitima spozino, qua esis mea matro. Ed elca suplikis me sempre, genupozinte, seduktar ita konkubino, por ke la oldulo odieskez elu. E me obediis elu, e mea patro, remarkinte ico, imprekis kontre me, e suplikis le odiinda « Erinnyes », dum demandar a li ke me nultempe sentez sur mea genui amata filiulo, naskinta de me ; e la Dei Zevs la Suvereno, same kam la kruela Perséphonéia exaucis ita impreki. Lore me ne plus povis aceptar restar en la domi di mea iracoza patro. E mult amiki e parenti, veninta de omna lateri, retenis me. E li mortigis multa grasa mutonini e nigra bovi havante lenta pedi ; e li spisagis kun la ardoro dil fairo porki pezoza pro graso, e li drinkis, per

granda kruchedi, la vino dil oldulo. E dum non nokti li dormis cirkum me, e singlu gardis me suafoye. La unu stacis sub la portiko di la korto, la altru en la vestibulo di la bone klozata chambro. E la fairo nulatempe extingesis. Ma, en l'obskureso dil dekesma nokto, ruptinta la pordi dil chambro, me eskapis facile mea gardisti e la servisti, e me fugis adfore de granda Hellas e me arivis en fertila Phthiè, lando nutrista di mutonini, che rejo Pèleus. Ed il donis a me bonvole la bonveno, ed il amis me quale patro amas unika filiulo, naskinta dum lua extrema oldeso, meze di lua domeni. Ed il igis me richa ed il donis a me popolo por governar, en limitala regiono di Phthiè, e me imperis la Dolopiani. E me amis tu same en mea kordio, ho Akhillevs egalesante la Dei. E tu volis sideskar por la repasti e manjar en tua domi nur kande kande tu sidis sur mea genui, e repulsante kelkafoye la vino e la manjaji per olqui tu esis saturita, tu dormeskis sur mea pektoro e mea tuniko quale agas la infanteti. E me multe sufris e multe laboris por tu, dum pensar, ke se la Dei refuzabis decendantaro a me, me adoptos tu kom filiulo, ho Akhillevs similesante la Dei, por ke tu povez uladie defensar me kontre la insulti e la morti. Ho Akhillevs, pacigez tua grand anmo, nam ne konvenas a tu havar kordio sen kompatato. La Dei ipsa esas flexebla al pregi, quankam li ne havas egali en vertuo, en

honori ed en potenteso ; e la homi askoltesas bonvole da li per lia pregi, per la vovi, per la libacioni e per l'odoro dil sakrifiki, pos ofensir la Dei pro desobediar li. La Pregi, filiini dil Granda Zevs, klaudikanta, rugizita e straba, sequas tre penoze Atè. Ed elca, dotata per forteso e rapideso, preiras li ye granda disto e kuras sur la facio dil Tero molestante la homi. E la Pregi sequas elu, dum risanigar la malaji quin el facis, sokursante ed exaucante ita qua veneracas li, eli qui esas la filiini di Zevs. Ma eli suplikas Zevs Kroniôn perseguigar e punisigar da Atè ilta qua repulsas li e renegas li. 'Itaque', ho Akhillevs, retrodonez al filiini di Zevs la honoro qua flexigas l'anmo dil

maxim brava heroi. Se l'Atréido ne ofrus donaci a tu, se il ne anuncis mem plusa altra donaci a tu, se il durus esar iracoza, me ne exhortus tu cesar esar iracoza, e sokursar Argiani, qui, tamen desesperas salvesar. Ma yen ke lu ofras a tu quik de hodie multa donaci e ke il anuncas a tu plusa talaji, e ke il sendas a tu, suplikante, la maxim altaranga chefi dil Akhaiana armeo, iti qui esas plu kara a tu kam omna ceteri nome la Argiani. Konseque ne desestimez lia paroli, por ke ni ne blamez la iraco quan tu sentis ; nam ni saveskis ke la anciena heroi kaptita da violentoza iraco acceptis flexeskar per donaci e pacoza paroli.

(Duro sequos)

TILL STRIGOSPEGULO

La duadek-e-sepesma rakonto

Dicas, quale Strigospegul' piktas por la landala komto di Hesia e kredigas a lu, ke ta, qua esas bastarda ne povas vidar to.

Aventurajin Strigospegul' facis en la lando Hesia. Kande il migrabis tra preske la tota lando Saxonia e tam

bone esabis konocata, ke il ne plus bone sucesis per sua bubeso, lore il migris a la lando Hesia e venis a

Marburg a la korto di la landala komto. E ca sinioro questionis lu pri quala aventuristo il esas. Il respondis e parolis : « Afabla sinioro, me esas artisto. « Pro to la landala komto joyis, nam il opinionis, ke ilu esas alkemiisto ed esas iniciita en la alkemio, nam la landala komto multe dedikis su al alkemio. Konseque il questionis Strigospegulo ka il esas alkemiisto. Strigospegul' parolis : « Afabla sinioro, no. Me esas piktisto, quan onu en multa landi ne povas trovar, nam mea piktosavo multe superesas la piktosavo di omna cetera piktisti. » La landala komto respondis ; « Vidigez a ni ulo de tua piktosavo. » Strigospegul' replikis : « Afabla sinioro, yes, ed il havis kelka tuki ed artaji, quin il komprabis en Flandria. Itin il tiris ek sua sako e montris oli a la landala komto. Itin tre plezis a la sinioro ed il parolis a lu : « Kara maestro, quon vu postulus de me se vu piktos por ni nia chambrego koncernante la origino di la landala komti di Hesie e quale iti amikeskis kun la rejo di Hungaria e kun altra princi e nobeli e quanta tempo ico duris. E vu piktez ico por ni maxim charmive kam vu povas. » Strigospegul' respondis : « Afabla sinioro, quale vua sinioreso landala komto volas saveskar lo, ico kustos aproxime quaracent guldeni. » La landala komto parolis : »Maestro, piktez to nur bone por ni, ni pagos a vu jeneroza honorario e ni adjuntos bona donaco por vu ! »

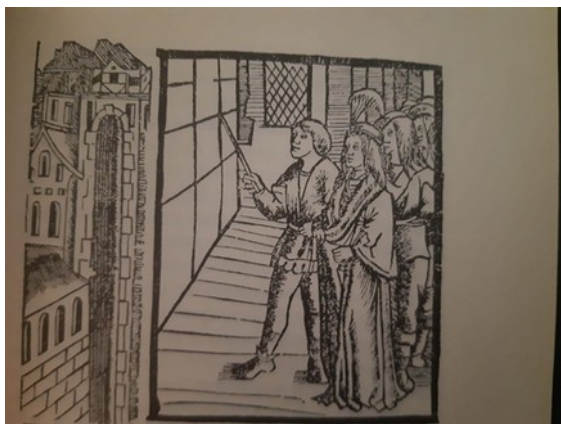
Strigospegul' konsentis do pri co, ma la landala komto tale mustis donar a lu cent guldeni antee, por ke lu komprez farbi ed engajez mestieristi. Ma kande Strigospegul' kun tri mestieristi komencis la piktado, ilu lore postulis de la landala komto, ke nulu venez aden la chambrego, dum ke il laboros,

ecepte nur ilua mestieristi, por ke il ne esez jenata en lua artala laboro. Iton la landala komto konsentis ad ilu. Konseque Strigospegul' interkonsentis kun ilua mestieristi e komplotis kun ili, por ke li tacez e lasez il okupesar pri omno. Tale li ne bezonos laborar e tamen esos salariata, ed ilia maxim granda laboro konsistos ek diversa ludi. Iton la mestieristi aceptis ed esis tre kontenta pri co, ke li per deslaboro ya aquirez pekunio.

To duris aproxime quar semani, til ke la landala komto deziris vidar to quon la maestro e lua kompanuli esis piktanta, kad ico forsan facesos tam bone kam la probaji, ed il turnis su a Strigospegulo : « Ha, kara maestro, ni tre deziras vidar vua pikturo. Ni demandas, ke ni irez kun vu aden la chambrego e regardez vua pikturo. » Strigospegul' dicis lore : « Yes, afabla sinioro, ma me esas diconta ulo a vua sinioreso landala komto koncernante ta qua iros kun vua sinioreso landala komto e regards la pikturo, se ita ne naskis de paro legale mariajita, ita ne povos vidar mea pikturo. » La landala komto respondis : « Maestro, ico esus grandiozajo. »

Dume, li iris aden la chambrego. Ibe Strigospegul' extensis longa tuko tela avan la muro ube il esis piktanta. E lore Strigospegul' tiris ita kelkete dop su e montris per blanka bastoneto kontre la muro e parolis tale : « Regardez, afabla sinioro, ita viro, ilta esas la unesma landala komto di Hesie ed esis oficio di Roma, e lua princino e spozino esis dukino di Bavaria, la filiino dil dolca Iustinianus, qua plu tarde divenis imperiestro. Regardez ico nun, afabla sinioro, de ita genitesis Adolfus ; Adolfus, ita genitis Vilhelmo la Nigra, Vilhelmo genitis Ludovikus la Pia. E tale plus til vua

princa sinioreso. Me ya vere savas ico, ke nulu povas kritikar mea pikturo, artoza e tante maestral ed anke de tante bela kolori e vizaji. » La landala grafo vidis nulo altra kam la blanka muro e pensis en su ipsa : « Mem kande ico signifikas ke me esas bastardo, me tamen vidas nulo altra kam blanka muro. » Tamen il parolis (pro politeso) : « Kara maestro, certe suficas a ni vua pikturo, tamen me ne havas sat multa kompreno por konoceskar pri ol. » e pos ta vorti lu ekiris la chambrego.

Kande la landala komto venis a la princino, lore el questionis ilu : « Ha, afabla sinioro, quon do piktas vua extergilda piktisto ? Vu regardis ito. Quale plezas a vu lua pikturo ? Mea kredo ye to esas febla il aspektas quale fripono. » La princo respondis : « Kara spozino, lua pikturo plezas a me tre bone, e ne kondutez neyuste kontre lu. » La muliero parolis : « Ha, afabla sinioro, ka ne anke ni videz ito ? » - « Yes, kun permiso di la maestro. »

El vokigis Strigospegulo ed anke postulis vidar la pikturo. Strigospegul' parolis ad el quale al princo, ke ta qua ne esas segunlege naskinta de mariajo, ita ne povos vidar la pikturo. Lor kun ok damzeli ed un folino el iris aden la chambrego. Lore Strigospegul' itere tiris la tuko dop su quale antee e lore raportis a la komtino la origino

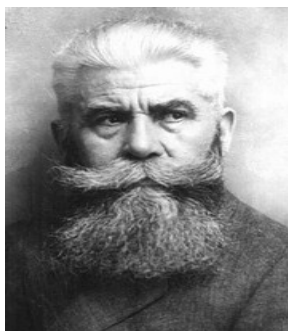
di la landala komti, unu pos l'altru. Ma la princino e damzeli omni tacis, nulu laudis o kritikis la pikturo. Ek eli omni regretis, ke neyustajo eventis ad elu de la latero dil patro o di la matro, e lastinstante, lore la folino paroleskis : « Maxim kara maestro, me nun vidas nula pikturo, mem se me esos dum mea tuta vivo filiino di debochemino. » Lore Strigospegul' pensis : « Ito ne havos bona rezultajo. Se la folino dicas la verajo, me veramente devos migrar. » Ed il ridikuligis l'afero. » Dume la princino itere iris a sua sinioro. Ita questionis elu quale ad elu plezas la pikturo. El respondis a lu e parolis : « Afabla sinioro, ol plezas a me tam bone kam a vua sinioreso. Ma ol tote ne plezas a nia folino ; elu dicas ke el vidas nula pikturo, same kam anke nia damzeli. E me desquieteskas, ke sub ico celesas bubajo. » Pro to la princo chagreneskis e reflektis, ka lu ja esas trompata, il tamen dicigis a Strigospegul', ke lu parfinez sua afero. Por ke la tota korto videz lua pikturo, e ke la princo opinionas, ke il volas vidar, qua inter sua kavalieri esas naskinta de mariajo o de nemariajo. Ke il recevos la feudo di ici.

Lore Strigospegul' iris a sua mestieristi e permissis a li postular ankore cent guldeni de la financestro, e li recevis ico e quik departis. La sequanta dio la landala komto questionis pri sua piktisto. Ilta esis departinta. Lore la princo kun sua tota kortanaro iris aden la chambrego, kad ulu povas vidar ula pikturo. Ma nulu povis dicar, ka lu vidis pikturo. E pro ke li omna tacis, lore la landala komto parolis : « Nun ni certe vidas, ke ni esis trompita. E koncerne Strigospegul' me nunquam* (nulatemp) volis okupar me. Ma tamen il venis a me. Pri la duacent guldeni ni ya certe

konsolacesos, ma il duros esar fripono e pro to mustos evitar future nia princio. » Konseque Strigospegul' departis de Marburg e ne plus volis okupar su pri piktado.

(Duro sequos)

Pri la glaciala kosmogonio da Hörbiger

Hanns Hörbiger

En la yaro 1912 Philipp Fauth (1867-1941), instruktisto ed amatora astronomo (duopla kratero havas lua nomo sur la Luno), publikigabis libro revelanta

la teorio por la publiko: « Hörbigers Glazialkosmogonie (Hörbigers Glazialkosmogonie) ». Ma la maxim granda parto de ca verko esabus redaktita da Hörbiger ipsa.

La Glazialkosmogonie o Welteislehre igas retroirar a maxim fora tempi pasinta koncernante l'omna eventoj kosmal di qui la temo esis la *fundamentala lukto inter la glacio e la fairo*.

Tala teorio plufortigis la konvinkeso di la importanta oficisti altaranga en Hitlerala Germania, quale la SS-Reichsführer Heinrich Himmler qua serchadis origino dil Germanala raso en la glaci di extrema nordala regionoj.

Universo ek glacio e fairo

Dum la Illma Imperio, la Glazialkosmogonie esis expliko dil Kosmo deskonkordanta kun astronomio e matematiki, *ma qua trovis justifiko en la anciena mitoj*.

Ol havas ankore partizanoj tra la tota mondo, precipue en la esotera kluboj. La doktrino di la Welteislehre intervenigas la falo di diversa lunoj e serio di granda katastrofoj mondal, de qui la sinko di Atlantida esabus markizanta epizodo.

Segun Hörbiger, esis plura milionoj de yaroj ante nun giganta stelo, milionoj plu granda kam nia suno. Enorma planeto vaganta, kompozita precipue per *glacio* cirkum nukleo ek metalo, supozeble kolizionabus kun la stelo.

Esis granda explozo. Fragmentoj di glacio e di metalala roko projektesis adextere la stelo: li formacis la planetala sistemo cirkum la Suno, ed anke la kometoj.

En la kosmala spaco, la glaciopartikuloj e la nubi di hidrogeno frenigas la kurado di planetoj e di la

luni. Pokope la mikra astri rajntesas e kaptesas da le plu granda. Pose, li fine falas adsur la precipua planeti qui, uladie, finos lia kurado en la Suno.

Segun Hörbiger, la extera planeti : Marso, Jovio, Saturno, Urano e Neptuno, quin lu nomizas le « Neptoda », kompozesis per glacio, dum ke la interna planeti (Merkuro e Venero) nomizata « Helioda » esis ek metalo kovrata per dina strato glacial.

La Tero havas pozeso mediata. La tenua partikuli glacial qui venas de la Kosmo produktas en altitudo la formaco di la nubi *cirrus* ed efektigas – segun Hörbiger – la fali di grelo. Kompreneble, ni savas nun ke ca fenomeni havas origino *atmosferal*, e nule kosmala. Ma inter la fenomeni dicita « *forteana* », esas sempre neexplikebla kazi pri falo di dika bloki ek glacio. Ita laste dicita povus venar de la kosmospaco.

Pluse segun Hörbiger la Luno, qua esas mikra planeto olim kaptita dal Tero, kovresas per glaciala strato. La Luno proximeskos sempre plu de la Tero, til explozar. Ita fragmenti dum falar adsur la sulo produktos granda katastrofi klimatal.

En pasinta tempi, tala katastrofi ja eventis. La maxim anciena civilizuri di la homaro subisis devastera kataklismi

Lor la dislokado di la luno qua preiris la nia (ol esis la 6ma, nun lo esas la 7ma), eventis la biblala Diluvio. Kande la Luno nuna kaptesis, grand eventi kataklismal ed inundi havis loko, ye 10.000 yari ante nun. Lo esas dum ita epoko ke la « *Granda Imperio Atlantida* » dronesis.

La « *Krepuskulo dil Dei* », o Götterdämmerung, dil Germanala

mitologio, same kam l'*Apokalipso di Santa Ioannes* prenas lia origini de ta katastrofo.

En la Welteislehre da Hörbiger, la tota kreado karakterizesas per permananta lukto inter la opozita elementi qui esas la Fairo e la Glacio, t.e. kombato inter « Neptuneso » e « Plutoneso ».

LA Glazialkosmogonie e la IIIma Imperio

Dum la IIIma Imperio, la Glazialkosmogonie havis vera favoro. Altaranga nazisti, quale Heinrich Himmler, entuziasmeskis por ca teorio. Adolfus Hitler esabus ardoroza defensero di ol.

Ni devas substrekizar tamen ke Hörbiger ipsa ne esis nazista. Il mortis en 1931, ante la povokapto da Hitler en Germania.

Quik de 1937, la Glazialkosmogonie havis plaso en la Forschungsgemeinschaft Ahnenerbe. Famoza ciencisti, quale Ernst Schäfer od Hans Robert Scultenus apogis la Welteislehre.

La Ahnenerbe (en la L.I. di la Delegaciono, « Heredajo dil ancestri ») esis instituto por ciencala explorado kreita en 1935 da Heinrich Himmler, Hermann Wirth e Walter Darré.

En ol on exploris aparte « l'influo quan havis la eterna glacio ye la Germanentum (t.e. la « germanismo » o la « germaneso ») ».

Himmler volis rikrear la *originala Aryano*, olim naskinta de mutaco interne di la *eterna Glacio*, de qua la tota Universo kreesis (quale ico anke deskriptesas en la Germanala miti). La injeniore ed amatora astronomo Hanns Hörbiger

opinionis esar « Germana geniozulo » qua mustis opozar su al nulsavanti qui esis la astronomi e la universitato-profesori.

Kande on savigis a lu ke sur la Luno, la temperaturi di la surfaco esis aproxime 100° jorne, e ke la glacio – se ol existabus ibe – versimile fuzesis, il klamis a sua difamanti : « Entweder Sie glauben mir und lernen, oder Sie werden als der Feind behandelt » (Sive vu kredas me, e lernas, o vu traktesos quale enemiko).

Konkluzo

Quankam la plu multa hipotezi bazal di la Glazialkosmogonie kontredicesas da la cienco di nia epoko, oportas tamen evitar forjetar la bebo kun la balno-aquo. Ni savas nun – depos l'explorado dil sunala sistemo per kosmospacala sondili – ke l'aquo sub formo di glacio esas prezenta sur la surfaco di certena luni, e ke la kometi quale olta di Halley esas dika niv-buli sordida, to quon ne desaprobabus Hörbiger.

Kom konsequantajo dil proximeskinta paso da kometo, glacio de kosmospacala origino povis arivar til la Terala sulo. Danke la koldeso qua regnas ibe, esas posibla ke ca glacio restez surloke en la poli. Se ne ol fuzesas ed iras nutrar la oceani, to quo plualtigas singlafoye la nivelo di oli percepteble.

Tala eventa kataklismal povas explikar certena fakti ligita al glaciigi

– quale la subita konjelo dil mamuti – multe plu bone kam la « oficala » cienco agas lo. Omnakaze, la teorio da Hörbiger ne devas refuzesar nur pro ke ol plezis ad Hitler ed a Himmler, e ke ol esis studio-objekto de la latero dil institucuro Ahnenerbe, olqua esis emanajo de la SS !

To quon pensis Hörbiger pri la origini dil homala speco povas anke ridetigar. Certena donataji semblas fantaziala, ma oportas departar de la principio ke ni esas fora de savar omno pri nia ancestri. Ula indiki donita dal Glazialkosmogonie povus tote bone divenar la ciencala veraji dil futuro, same kam la origino dil civilizuro sur kontinento nunepoke proxima a la Polo, ma di qua la geografiala pozeso diplasesis pos granda kataklismo planetal.

La ideologi e militestri dil Illma Reich, Hitler e Himmler kom le unesma, adoptis la Glazialkosmogonie pro ke ol esis utila a lia interesi e justifikis lia pretendo di mondala hegemonio.

Omnakaze, to quon on povas dicar preske certe, lo esas la fakto ke multa misterii permanas ankore en la feldo dil cienco – inkluzite pri la temo dil origini di la homo – e ke la vereso ne esas koakte skribita en la enciklopedii. Quale Hanns Hörbiger, Philipp Fauth, Gido von List, Lanz von Liebenfels, Heinrich Himmler e kelka altri, on sempre povos revar ke *la homaro venas de la steli*, de glaciizita mondo dil sistemo stelal di Aldebaran, en la konstelaciono di Tauro !

PS – Ti qui interesesas pri ca temo povas lektar rezumo di la Glaciala Kosmogonio en Ido, yen lua interretala adreso :

[Microsoft Word - laglacialakosmogonio.rtf \(ido.li\)](http://Microsoft Word - laglacialakosmogonio.rtf (ido.li))

(Segun artiklo da François-Pierre SCHNEIDER publikigita en la revuo CIVILISATIONS DISPARUES)

PROTEKTO DIL NATURO : Ekologia gaso ekiras la agri

En Ormoy-la-Rivière, Matthieu Imbault semas e rekoltas frumento, terpomi, kolzo od anke betravi. Ita agrokultivisto dil departemento Essonne, Francia, evante 45 yari, riprenis la farmodomo familial havante 280 hektari en 2012. Ma dum la sucedo dil sezoni il divenas dubitema : « Me questionas me quale me povus durar vivar per mea mestiero, kulpas pri co la hazardi dil meteorologio ed olti dil agrokultivala preci. » Konseque ilu rezolvas diversigar sua aktivezi. Du yari ante nun, Matthieu Imbault konstruktas meze di sua farmodomo la unesma fabrikerio por metanifo dil departemento Essonne en la skopo produktar urbogaso natural e rinovigebla.

REZIDUI TRANSFORMATA AD EKOLOGIALA GASO ED A NATURALA FERTILIGANTO

La principo pri co ? « Ita procedo havas kom bazo la biologiala fenomeno koncernante la fermentaco dil rezidui organika od agrokultival-industrial quale la rezidui di cereali, di la pulpo dil betravi, di rezidui di terpomi o di karoti », savigas Matthieu Imbault. Tri kuvegi ek betono havante sis metri ye profundeso, kovrita per griza membrani, absorbas 10.500 tuni de rezidui agrokultival singlayare, olqui nutras per ekologia gaso proxim 5000 habiteyi dil urbo Etampes ed olua cirkondajo. Digestato* ekiras lua kuvegi, nome ol esas fertiliganto natural quan Matthieu Imbault varsas sur la sul di sua explotajo dufoye yarale, vice kemiala produkturi. « Danke la metanifilo, mea exploteyo divenis profitoza », ilu konstatas. Altra exploteyi por metanifado naskas en la departemento Essonne, tale en la urbi Boutigny-sur-Essonne od en Méréville. Ita procedo ne facesas nur per rezidui ma anke per la rekoltajo dil kultivi mediata havante vokeso energetikala (Cive) qui plantacesas specifike dal agrokultivisti.

(Artiklo publikigita en la revuo ESSONNE & VOUS)

LA LUNO (Fablo)

Ne demandez to quo esas neposibla.

« Me volas ke on donez a me la luno ! » klamis infanteto tre dorlotata.

Lua matreto po la tota oro di la Tero, volabus satisfacar lu ; la avino intencis irar adche komercisti por questionar ka li vendis luni por infanti.

La patro, qua arivis, esis kelke plu saja : « Venez kun me, il dicis, me donos ol a tu. »

Sen questionar pri co, la mikra yuneto quik akompanis sua patro.

Monto esis vicina : « Venez la luno esas ibe supre », dicis la patro.

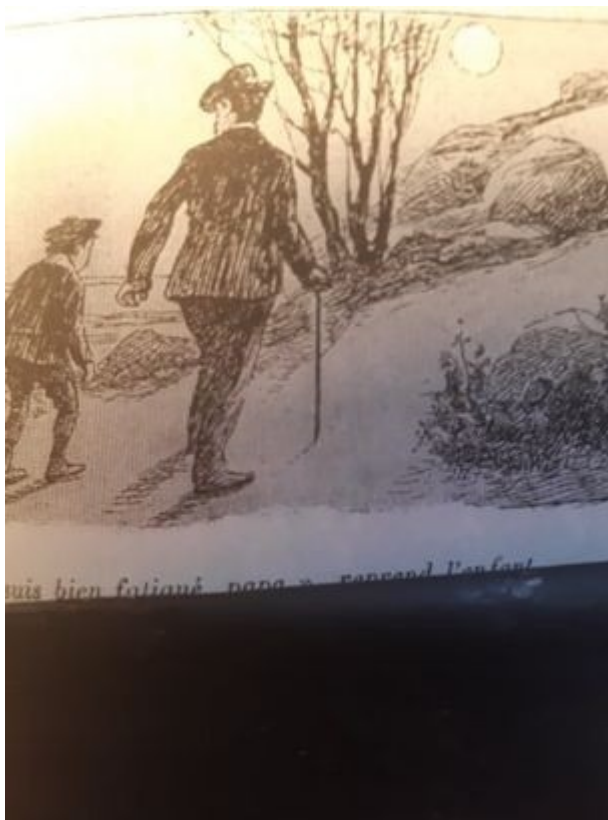
On acensis. Pos kelka tempo, la bubeto haltis : « Patreto, kad ico esas tre fora ? – Yes, tre fora ! »

On duras marchar « Me esas tre fatigata, patreto, dicas cafoye la yuneto. – Lore, tu ne plus volas ? »

Tacado eloquenta esis la unika respondo.

On retrovenis adheme dum la vespero.

Ma al astro qua lumizas la nokto, Yuneto havis rankoro. E nulatempe pose riparolis pri co.

STOP

(Segun la libro *Bêtes et Gens*, editerio Plon-Nourrit et Cie)

LA MISTERIO DIL OBLIVIATA VILAJETO

Rezumo di lo preirinta : [En 1943, gespozi iras a la hemo di oldega mortanta onklulo qua naracas a li sua stranjega vivo La yuna gespozi admiras la sereneso dil adepti di

la antiqua kulto druidala, di qua la onklo esas membro, opoze al transpaso di un de li. Pose, li promenadas en foresto e renkontras stranja persono. Plu tarde, li retrovenas al chambro di lia onklulo qua volas dicar importanta kozi a li. Pro ke il indijas forteso, il instigas sua nevulo lektar kayero redaktita da il. La dicita nevulo informesas pri la renkontro di lua onklo kun la futura Napoléon III e pri la preparo dil eskapo sucesoza da ca princo de lua karcero, same kam pri la neprevidita mariajo di ca onklo. Ma il subite invitesas adirar la chambro di lua transpasonta onklulo ed kun lua spozino lu asistas la departo di lua oldega parento.]

Philippe apertis la fenestro. La kanto dil uceli eniris la chambro, per adportar sua homajo al suprega deziro dil mortinto : ne departar sen kelka muziko.

E ni amba, sola, preske nekonocata parenti, ne povis evitar varsar dika lakrimi.

Miroux kushis su transverse en la korpo di sua kara mastro, e restis ibe.

Esis la 20ma di julio 1943, ye 4 kloki posdimeze.

La morga dio pasis per la preparado dil funero, di qua la ritui semblis nekustumal a ni.

Nome, en la chambrego dil teretajo, vestizita per lua robo blanka, sidante rekte, hieratika en la fotelo havante alta dorsapogilo, mantenata per nevidebla ligili, sidis la druido BOD KOAD nomo qua – me lernis co lore – signifikas en la Kelta linguo : Fasko de arbori (tradukuro di Silvi).

Cirkum ilu amasigesis la branchi querkal quin singla vizitanti venis depozar ye lua pedi, dum ke tufo de mistelo, suspendita an la precipua trabo, ocilis super ilua kapo.

Sidanta dextre di la mortinto, standis, same vestizita per la robo ek blanka linajo, un de la cenobiti di Perrière, ed an lua sinistra flanko esis membro di la familio, ita

membri interremplasesis singlu suafoye por aceptar la nombroza vizitanti veninte salutar l'ancestro ante la Granda Departo.

L'impreso esis olta pri suzereno ricevante la homajo di lua vasali.

Nula bujio ed anke nula lumizilo videblesis lor ta traurala kadavrovigilo.

La fairo, mem olta dil herdo, esis extingita. Pro ke mea spozino astonesis pri co, Hermance explikis ad elu ke la mortinto esante departinta advers la Lumo, fairo ne plus darfis brular en lua prezenteso sur ica terala mondo.

Sur la tablo restis opoze a lu la kandeliero krasizita per la restaji dil vaxo di la lastega bujii kombustita dum la vigilo.

Ita mortinto, sidanta inter sua amiki, quale lor acepto, la absenteso di ceri, di santa aquo, la rituo praktikata dal arivanti, qui genupozis avan la transpasinto dum pregar grantar a li benediko – donata dal du asisteri ye lua nomo – ica tota ceremoniaro, ita nekonocata ritui da ni ne konkordis kun nia konceptajo pri funerala kadavrovigilo, ma semblis tante logikoza ke balde ni travivis oli quaze lia simbolaro esabis explikita a ni depos la infanteso.

Ita sundio pasis rapidamente, inter omna taski preliminar al funero : la oficio celebrata en libera aero da patro André, kun la komunio per la speci di pano e di vino donata a ta omni qui jus inklinabis sub la gesto absolvanta, quale dum la tempo dil primitiva Eklezio.

La rituala Pregi dicesis en Franca linguo anciena, ma segun ceremoniaro nekonocata da ni. La responsorio ekspresesis da la tota asistantaro sen ke la oficianto rekursis a deservanto.

Deservanto...No, se on intelektas per co la rolo pleata dal korista puero en la katolika kulto, ma yunino standis proxim mikra rogo, ed acendis ol, quik de la arivo dal oficianto. El ofris a lu l'aquo, la pano, la salo e la vino, ma elua partopreno limitizesis al manteno dil sakra Fairo dum la deala servo.

Kelka personi stranjera a ta misterioza vilajo Perrière asistis la ceremonio : me rikonocis Courier e lua spozino, ed un de la voyajanti dil

autobuso, inter dek-e-duo de vizaji ankore nekonocata.

Pos la meso, ni dejunis che Patro Mathieu. Parto dil posdimezo utiligesis por instruktar a ni ita misteriaji a qui ni admisesis.

-Lo esas vu qua nun havos ica nomo BOD KOAD, mea kar amiko, rezolvis la ancestro Jean. Vu yurizesas pri to per vua nomo, unesme !

-Quon vu intencas dicar ?

-Louis explikis a vu, kad ne ? ke Futaies tradukesas en cifri per la nombro 132 ?

-Yes, mea Patro, il mem poslasis a me ita klefo nombral di la literi, e la maniere kotizar oli per atribuar a la komenclitero la koeficiento maxim alta.

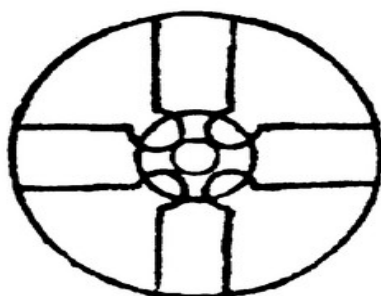
-Ka vu voluntas, per ca maniero, cifrizar vua nomo ?

-Certe, ma me ne ja havas ita konkordaji enkape.

(Duro sequos) *Tradukita de libro redaktita da* Paul Bouchet – *Inter-Kelta Arkidruido*

LA FRANCA REVOLUCIONO

MCLXXXIV

1184

Yen, quo eventis

Civitani, vestizez su e decensez quik. Delegito dil Komitato por Publika Saluto volas questionar vi !

Segun via dokumenti, vi venas el Lyon e vi esas migranta komercisti. Quon vi vendas ?

Satiral imaji, almanaki...

Semblas, civitano, ke tu disjetas oro manuedope, ke tu pagis quaryaral lokac-preco por granario, ube tu ne vivas ! Montrez tua manui, anke tu civitanino ! Manui di aristokrati !

Ka vi forsan ne esus reaktemi ? spioneri pagata dal exterlando ? Vu explikos co dop la revolucional tribunalo. Duktez li al Conciergerie-karcero !

Soldataro duktas nia genitori ad ula karcero. La pordistino certe denunciis li kom suspektindi.

Ne posibles atakar ca armizita trupo. Ni sequez li, por savor adube onu duktas li.

La Conciergerie,
avan-chambro
dil gilotino !...

Maledikata raporto e nia
principo nultempe modifikar
la pasinteso ! Por salvar nia
genitori, me omnon detruus
en Paris, se necesus !...

Ni esez prudenta !
la situeso esas
grava ! La
publika akuzanto
Fouquier-Tinville,
esas senkompata.

Konsilez ni
Hector
Francis de
la kazerno
Babilon

Samvespere
li konsultas
la yuna
konskriptito

Se ni havus
pekunio, ni
povus provar
subornar
gardisto. Ma
on spoliis ni
de nia
posedaji.

Ma ni
havas
pekunio,
kuzo !

Ho !
Lore ni
povas
preparar
eskapo !

Ita di tua
genitori e
ta di nia

Un ek ti gardisti kun qua me
relatis, esas, me kredas, sat
koruptema. Konfidez ad me
oro, me transdonos ad il...e
promisos duopla sumo, se
l'eskapo esos sucesoza...

20

Dum la sequanta
jorno, avan la
karcero
Conciergerie.

Nu ??

L'afero semblas
favoroza, nam
morge ye
noktomezo ica
gardisto duktos la
quar kaptiti al
gardisteyo, dum
ke un lua
subornita kolego
facionos sola.

Me ne povos trovesar hike, pos
un horo me departos rinforcar
l'armeo di Sambre e Meuse.

Maxim bone,
tu ne povas
kom-
promisesar.
Esez tranquila
e fidez ye ni !

Komprez kavali
e veturo en la
kazo, se vi esos
persequata dal
gardisti....

Ni konkordas !
Informez tu nia
genitori, por ke li
esez pronta.

En farmo-domo en Montrouge.

Civitano ! Me
kompras amba
ica kavali ed
anke ica veturo !

Dum la sequanta
nokto...

Se nur nia
veturacho ne
vekigos atenco.
Ol stacas apud
la karcero !
Quanta kloki
esas ?

Kin minuti ante
nokto-mezo. Me
direktas me vers
la karcero.

Yen li, omna quar !...Quala
felico !

Nu civitano !
Ante liberigor
tua familio me
vartas atesto di
tua gratitudo !

Tu es justa, yen
50 ora luisi por
dividor kun la
karcer-gardisto

Ma lore la serjento qua
komandis la gardistaro...

Ne posiblesas
dormar...kelka
aero bonfacos
a me.

Vidante sua chefo, por deskulpar
su, la gardisto dicas...

Alarmo !
Quar kaptiti
eskapas !

Adfore,
kurez,
quik !

Avan la greto Pol vartis en sua
vehilo .

Adhike...
Venez...

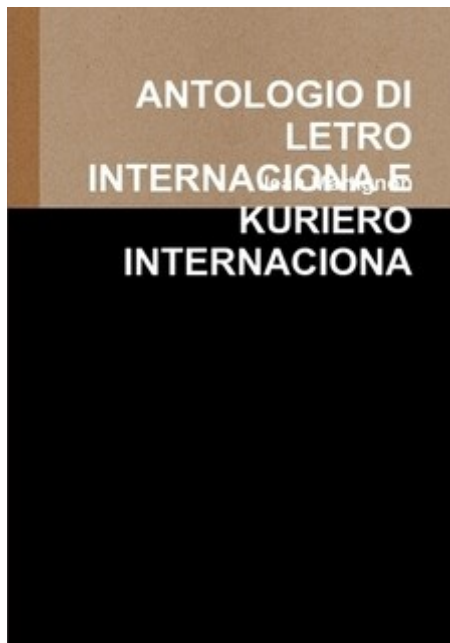

La serjento krias, la gardisti vekis
prenis sua armi ed ekiris.

Pafez sur la
reaktemi !

Ica libro prizentas l'antologio dil revui "Letro Internaciona" e "Kuriero Internaciona". La lasta revuo remplasis l'unesma. Amba revui esas redaktita od redaktata tote en l'auxiliara linguo Ido da Jean Martignon, Francia.

Interesiva loko por nova verki literatural en Ido esas la pagino :
<http://www.ido.li/>

BLOGI

Listo segun alfabetala ordino :

Alciono

<http://alciono.blogspot.com/>

Antonio Martinez

<http://haikuido.blogspot.com/>

Bebson Hochfeld

[http:// www.ipernity.com/home/bebson](http://www.ipernity.com/home/bebson)

Jean Martignon

<http://royalist-ido.blogspot.com/>

Jose Cossio

<http://www.ipernity.com/home/idosonora>

Lenadi Mucina

<http://linguoido.ning.com/profiles/blog/list?user=orgrx1gw80gmh>

Parolez Ido

<http://linguoido.ning.com/profiles/blog/list>

Thomas Schmidt

<http://www.ipernity.com/home/93650>

Tiberio Madonna

<http://linglettr.blogspot.com/>

Forsan ica listo ne esas exhaustiva e se altra ldisti redaktas blogo, li voluntes informar me pri co, por ke me publikigez la retala adreso di lia blogo.

«FACEBOOK»-I

Mea propra «facebook» esas Jean Martignon

:<http://www.facebook.com/profile.phpid=100000602493096>

Existas anke (inter altri)

Idisti

Bebson Hochfeld

Interlinguo (Linguo Internaciona di la Delegaciono)

Ido-Germania

Ido-Bigoteso

REVUI e LIBRI

Altra revueti kam KURIERO INTERNACIONA esas la precipua revuo di nia movado PROGRESO e la revueto dil Germana Ido-Societo nome IDO-SALUTO.

Editerio Krayono qua publikigis ne longatempe ante nun la prestiĝoza interretala revuo ADAVANE ! kontenas anke komenco di libraro virtuala kun kelka idala libri enretigita ye la sequanta adreso <www.publikaji.tk>.

Ultre lo, on povas lektar interretala edituro di KURIERO INTERNACIONA qua havas un trimestro tardeso kompare a la surpapera edituro che la suba interretala loko :

<http://www.kuriero.internaciona.ido.li>.

Esas mencioninda ke la forumo <idoespanyol> kontenas fako pri arkivi ube on povas trovar altra libri di nia literaturo en nia linguo. La ULI havas simile reto-pagino kun virtuala biblioteko. Ol povas trovesar ye la suba adreso :

<<http://www.literaturo.ido.li/>>

VIDEO-KONFERO : Por vidar ed askoltar ldisti singlasemane :

<https://meet.jit.si/Konferoporldistaro>

KONTENAJO

Vorto dal redaktero.....	01
Listo de utila vorti.....	02
Ivain e la kavaliero kun leono.....	09
Un dio en Lituanio.....	11
Magiala linguo.....	14
Ek la vivo di Sokrates.....	15
La Hispana gripo.....	16
Historio (diversaji).....	19
Pri ganti.....	20
Tao-Te-King.....	21
Sioro Vento e Siorino Pluvo.....	22
Nia poeziala angulo.....	24
L'Iliado da Homeros.....	25
Til Strigospegulo.....	27
Pri la glaciala kosmogonio da Hörbiger.....	30
Protekto dil Naturo.....	33
La Luno (fablo).....	34
La misterio dil obliviata vilajeto.....	35
La Franca revoluciono (tradukita da Robert Pontnau).....	37
Informi diversa.....	41